

OPINIA

națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național editată de FUNDATIA „ROMÂNIA DE MÂINE”

Relansarea economiei nu se realizează numai prin austeritate

- Frustrările și constrângerile sociale trebuie stopate

Prof.univ.dr. Mircea BOULESCU,
decanul Facultății de Management Financiar-Contabil
a Universității „Spiru Haret”

Starea națiunii după zece ani de tranziție, presupune o radiografiere a evoluției economico-sociale a țării și o analiză – bilanț a orientărilor macro și microeconomice, a măsurilor stabilite, precum și a consecințelor acestora pe termen imediat și de perspectivă. Analiza este lipsită de eficiență dacă se limitează la a constata faptele, evoluții sau involuții, fără a se desprinde concluzii bine fundamentate și orientate conform intereselor de moment și, îndeosebi, pe termen scurt și lung ale României, fără a se avea în vedere, în mod real, ce a fost bun și ce erori s-au săvârșit în orizontul celor 10 ani de tranziție.

Răspunsul la întrebarea „România încotro?” poate fi formulat temeinic numai pe baza examinării critice a stadiului actual de dezvoltare economico-socială a țării, avându-se în vedere realizările și deficiențele și stabilindu-se pachete speciale de măsuri de dezvoltare.

Prin legislația reformei, adoptată la începutul perioadei de tranziție, în anul 1990, s-a operat o schimbare esențială în domeniul proprietății. A fost înlăturat principiul potrivit căruia statul este unicul proprietar al mijloacelor de producție și, deci, unicul decident asupra soartei acestora. Prin lege, proprietatea statului a fost transferată către regiile autonome și societățile comerciale, ca subiecte de drept privat.

(Continuare în pag. 2)

Interesul național și politica externă a României

- Reflecții asupra relațiilor internaționale post-decembriste

Prof.univ.dr. Constantin VLAD

Aniversarea unor importante evenimente din viața unei țări constituie un bun prilej pentru reflecții asupra drumului parcurs, cu plusurile și minusurile sale. Asemenea reflecții pot fi cu atât mai folositoare cu cât nu sunt îngust-partizane, mai bine zis, când partizanatul lor izvorăște nu din interese limitate, de grup, ci se inspiră din interesul general, când aplecarea asupra trecutului nu este un scop în sine, ci urmărește să ajungă la concluzii menite să contureze priviri asupra viitorului. Iată de ce, salut inițiativa Fundației „România de Măine” de a supune dezbaterii științifice, în paginile „Opinie națională”, problemele evoluției societății românești, după Decembrie 1989.

Ține de a.b.c.-ul teoriei și practicii în domeniul politicii mondiale că esența relațiilor internaționale este dată de interesele actorilor angajați în aceste relații – înainte de toate, ale statelor – respectivele interese nefiind altceva decât rezultatul proiecției și realizării acestor interese în câmpul ce se deschide dincolo de limitele teritoriale ale actorilor în cauză. O afirmație cu o sinceritate împinsă până la cinism lordul Palmerston: Marea Britanie, spunea el, nu are prieteni, ci numai interese. Și o dovedea întreaga istorie, de dinainte și de după acest mare prim ministru al Angliei. Într-o foarte pertinentă observație, Henry Kissinger remarca în problema dată că Marea Britanie de la mijlocul secolului trecut era atât de pătrunsă de acest adevăr încât liderii săi nici nu aveau nevoie să definească în mod formal interesul național britanic, ei acționând din instinct conform acestui interes.

(Continuare în pag. 6)

DEZBATERE PUBLICĂ

sub egida

Institutului de Sociologie și Opinie Publică
din cadrul Fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție.

ROMÂNIA ÎNCOTRO?

O dată cu publicarea articolului *Starea Națiunii după zece ani de tranziție. România încotro?*, în ziarul *Adevărul* din 18 octombrie 1999, Institutul de Sociologie și Opinie Publică (I.S.O.P.) din cadrul Fundației „România de Măine” a inițiat o dezbatere publică vizând clarificarea conținutului și consecințelor evenimentelor din 1989.

Această dezbatere, la care sunt rugați să participe oameni de știință din domeniile economiei, sociologiei, culturii, politologiei, publiciști din presa

scrisă și din sfera audio-vizualului, este dată publicității în paginile revistei „Opinie națională”.

Participanții la dezbateri sunt invitați să trimită intervențiile lor – destinate publicării în „Opinie națională” – la Institutul de Sociologie și Opinie Publică al Fundației „România de Măine”, din București, Splaiul Independenței nr. 313 (Platforma „Politehnicii”), telefon 410.42.59 sau Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului (sector 4), telefon 330.34.80.

Anul 2000 - Anul Eminescu

Executivul a hotărât, printr-o Ordonanță de urgență, instituirea medaliai comemorative „150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu”. Medalia va fi conferită, prin decret, de către președintele României, cu ocazia aniversării unui secol și jumătate de la nașterea Poetului Național, cetățenilor români sau străini „care au avut contribuții importante la promovarea, susținerea și răspândirea operei eminesciene”. Totodată, guvernul a adoptat o hotărâre privind organizarea manifestărilor prilejuite de această aniversare. Conform hotărârii, Anul 2000 se declară „Anul Eminescu”, iar acțiunile și manifestările ce urmează a se desfășura în perioada 15 ianuarie 2000 – 15 ianuarie 2001 se vor constitui în Programul Național „Anul 2000 – Anul Eminescu”.

Programul va cuprinde, conform actului normativ, printre altele, amenajarea complexului Ipotești, editarea de cărți, casete video și CD-ROM-uri, emisiuni filatelice și numismatice, realizarea unui film documentar, spectacole și zile festive, organizate atât în țară, cât și în străinătate.

Tânărul, tineretul, tânăra generație în procesul construirii personalității

Pag. 4-5

Alexandru Vlahuță

80 de ani de la trecerea în eternitate

Pag. 8

DEZBATERE PUBLICĂ

sub egida

Institutului de Sociologie și Opinie Publică
din cadrul Fundației „România de Măine”Starea națiunii
după zece ani
de tranziție.
ROMÂNIA ÎNCOTRO?

În cadrul dezbaterii au apărut:

• Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

Articol de prof.univ.dr. Aurelian BONDREA

(Adevărul de luni, 18 octombrie 1999 și Opinia națională, nr. 258)

• Repere economice

Articol de prof.univ.dr. Gheorghe ZAMAN,
directorul Institutului de Economie Națională
(Opinia națională, nr. 261 din 8 noiembrie 1999)

• Repere agricole

Articol de prof.univ.dr.doc. David DAVIDESCU,
membru al Academiei Române
(Opinia națională, nr. 262 din 15 noiembrie 1999)

• Repere programatice privind agricultura

Articol de dr.ing. Gheorghe STANCIU
(Opinia națională, nr. 262 din 15 noiembrie 1999)• Costurile sociale
și învățămintele tranziției economiceArticol de academician Nicolae N. CONSTANTINESCU,
președintele Secției de Științe Economice, Juridice și Sociologie a
Academiei Române,
președintele Asociației Generale a Economistilor din România
(Opinia națională, nr. 263 din 22 noiembrie 1999)

• Evaluări în plan social

Articol de prof.univ.dr. Gheorghe RĂBOACĂ
(Opinia națională, nr. 263 din 22 noiembrie 1999
și 264 din 29 noiembrie 1999)

• Etatismul, centralismul în economie blochează piața

Convorbire cu prof.univ.dr. Constantin IONETE,
membru al Academiei Române,
director general al Institutului Național de Cercetări Economice
(Opinia națională, nr. 264 din 29 noiembrie 1999)

În curând vor apărea intervențiile:

• Prof.dr.ing. Vasile M. CĂTUNEANU

• Prof.univ.dr. Constantin MOISUC

Abonați-vă
la revista
„Opinia națională”!Costul unui abonament trimestrial
este de 8.400 leiRevista se poate procura prin abonament la toate
oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET,
revista se regăsește la poziția 2.256.De asemenea, solicitări de abonament se pot adresa redacției
cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa:
Fundația „România de Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii,
Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont: 2511.1/rol
B.C.R., Sucursala UniriiRelansarea economiei
nu se realizează
numai prin austeritate

(Continuare din pag. 1)

O asemenea schimbare a generat modificări de esență în gestionarea patrimoniului, întrucât proprietarul, respectiv regia sau societatea comercială, a avut dreptul de a decide autonom cu privire la formarea și utilizarea fondurilor sale.

O coordonată esențială a relației dintre autonomia agenților economici și stat a constituit-o raționalizarea, după principii economice, a ascensiunii proprietății private în detrimentul proprietății sau controlului statului, avându-se în vedere un criteriu esențial, și anume, dacă nu creșterea cel puțin menținerea nivelului producției și, implicit, a nivelului de trai.

Din practica tranziției în România rezultă că nu este instituit, în mod efectiv, un climat, un mediu economic bine fundamentat și favorabil, în cadrul căruia proprietatea privată să-și dovedească eficiența sub aspect social. În multe situații, s-a urmărit profitul imediat și cât mai mare, în detrimentul satisfacerii unor nevoi reale ale societății. Pe de altă parte, au existat și există suficiente elemente de gestionare neeconomică, cu multe cazuri de neaplicare și nerespectare a legii, de păgubire a patrimoniului agenților economici cu capital de stat.

În economia de piață, orice agent economic cu capital de stat sau privat trebuie să obțină profit, dar numai în condiții de legalitate, concurență loială și uzanțe cinstite, precum și în măsura în care se asigură efectiv un spor fizic de produse sau de servicii și lucrări, în raport cu nevoile reale ale consumatorilor.

Tranziția este un proces extrem de complex și complicat care implică inevitabil sacrificii pentru înfăptuirea reformei economice. Dar o tranziție cu frustrări și constrângeri care se desfășoară pe o perioadă îndelungată, cu descreșteri economice, cu scăderea zi de zi a nivelului de trai pentru o parte tot mai numeroasă a populației, nu este un drum care să mai fie parcurs de România.

Deși România este în tranziție de un deceniu, sistemul judiciar român actual este fragil, cu nivel scăzut în domeniul dreptului comunitar (european), al legilor financiare, fiscale și bancare, al dreptului comercial și sectoarelor specifice acestuia ca de exemplu, spălarea banilor murdari, traficul de droguri etc.

O deficiență în domeniul autorității legislative o constituie practica exercitată de către Guvern, în detrimentul Parlamentului, de adoptare a unui număr mare de ordonanțe de urgență, care, după adoptare, se rectifică de către Parlament. Această practică a condus la o anumită instabilitate legislativă

cu consecințe și în domeniul economic, financiar și social.

În România
nu sunt asigurate
în întregime
premisele și condițiile
funcționării efective,
eficiente
a economiei de piață

Teoretic, economia de piață funcționează fără restricții din partea statului. Efectiv, însă, piața nu este cu adevărat și în întregime liberă. Ea se manifestă în conformitate cu scopurile și orientările de ansamblu ale societății, evoluează într-un cadru legal stabilit de stat.

Conform art. 134 (1) din Constituție „Economia României este o economie de piață”. Cu toate acestea, în prezent, ca urmare a perioadei de tranziție, în România încă nu sunt asigurate în întregime premisele și condițiile economiei de piață. Atât teoria, cât și deciziile efective n-au făcut, în măsură suficientă și reală, distincție între efectele unei economii de piață în funcțiune, spre care s-a optat în România, și dificultățile generate de procesul de tranziție.

Dificultățile tranziției în România n-au fost cauzate de către piață. În mare măsură, aceste dificultăți au fost consecința multor decizii macro și microeconomice care au avut efecte neconcordanțe cu mersul spre realizarea cerințelor și condițiilor economiei de piață sau chiar lipsa unor decizii fundamentate și specifice aspectelor concrete ale tranziției.

Situația economică a României, după 10 ani de tranziție, este foarte fragilă. Deciziile macroeconomice insuficient adecvate au avut ca rezultat performanțe economice nesatisfăcătoare. Dezechilibrele macroeconomice sunt încă nerezolvate. Restructurarea întreprinderilor de stat mari, producătoare de pierderi, a fost abordată în ritm ezitant. Tendința de declin economic continuă. Scăderea activității de producție a condus la creșterea șomajului. Restrângerea severă a activității economice și deprecierea reală a monedei naționale au determinat o scădere a importului. Exporturile au rămas negative. Diminuarea activității a slăbit baza de impozitare pentru veniturile bugetare. Liberalizarea prețurilor a atins un nivel ridicat și s-au înregistrat progrese în liberalizarea comerțului.

Strategia economică pe termen mediu nu este structurată, elaborată coerent și implementată.

Stabilizarea macroeconomică nu este încă realizată, nu este însoțită de un mediu mai transparent și adecvat pentru dezvoltarea economică și valorificarea potențialului economiei românești.

Prețuri,
sărăcie,
protecție socială

În mare măsură ne aflăm într-o fază gravă, de criză, nu de reformă.

Creșterile de prețuri constituie o continuare a creșterii gradului de sărăcie a unei importante părți a populației. Constituția garantează dreptul la viață al persoanei. O primă condiție pentru garantarea acestui drept este asigurarea unui minim nivel de trai. Constituția României (art. 43) prevede, de asemenea, obligația statului „să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent”.

Reforma a fost prezentată într-o imagine optimistă. Realitatea dovedește, însă, sporirea sărăciei pentru o parte însemnată a populației. Prețurile produselor de larg consum, care reprezintă necesități obiective pentru garantarea dreptului la viață al fiecărei persoane, au crescut într-un ritm mai ridicat decât ritmul de creștere a salariilor, pensiilor, ajutorului de șomaj și a altor forme de protecție socială.

Orice cetățean, fără cunoștințe economice deosebite, înțelege că limitele nivelului de trai sunt în relație directă cu nivelul dezvoltării economice. Dacă nivelul de trai al unor categorii importante de cetățeni se reduce continuu, înseamnă că țara nu are o dezvoltare economică, ci, dimpotrivă, o stagnare sau chiar o descreștere a producției, o gestiune deficitară a patrimoniului național.

Situația economică existentă în prezent și capacitatea acesteia de a asigura protecția socială atât prin efortul direct al cetățeanului, cât și prin cel al statului – în cazul anumitor categorii ale populației, demonstrează că macrostabilitatea optimistă s-a îndepărtat, s-a izolat de microstabilitate.

Puterea de cumpărare a populației se menține prin producție, prin dezvoltare economică. Reforma presupune efort permanent de inteligență, decizie și acțiune. Situația existentă necesită o reformă economică autentică, ce poate să asigure creșterea nivelului de trai al tuturor categoriilor populației.

Protecția socială are ca obiectiv realizarea unui grad cât mai ridicat de securitate socială pentru întreaga societate și fiecare persoană în parte.

(Continuare în pag. 3)

Dezbateri publice sub egida Institutului de Sociologie și Opinie Publică din cadrul Fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

(Continuare din pag. 2)

Protecția socială a membrilor societății se asigură, în primul rând, prin efort propriu în cadrul economiei de piață. Protecția membrilor prin efort propriu are la bază creșterea economică generatoare de locuri de muncă, care să ofere șansa unui câștig decent tuturor celor capabili de muncă. Protecția prin efort propriu presupune munca productiv-utilă, competentă și eficientă, desfășurată în condiții de legalitate, liberă inițiativă și concurență loială.

În procesul de asigurare a protecției sociale prin efort propriu există un raport direct între eficiență și competență. Criteriul suveran al eficienței este competența, iar prima competență este cea profesională. Dar competența profesională este eficientă numai dacă este dovedită prin muncă, prin rezultate. Destinul individului și al agentului economic este condiționat și garantat de competența practică. Eficiența reprezintă principalul mijloc de diferențiere a competențelor și prestigiului și de distribuire a avantajelor sociale.

Sistemul național de relații sociale presupune competitivitate mereu sporită. Căutarea, realizarea continuă a parametrilor de competitivitate ridică o problemă de finalitate care vizează întrebarea cheie: până unde căutarea competitivității se rezumă la a câștiga mai mult de către cei care sunt capabili în dauna celor care pier fiindcă nu fac față? Dacă acest principiu este acceptabil și se înscrie într-o politică generală de creștere economică, de creare de locuri de muncă și de avuție, de cooperare și de solidaritate, căutarea acelei competitivități poate fi asumată social, căci ea se conduce după o logică a locurilor de muncă și a calității muncii.

Sistemul economic de piață trebuie așezat pe un minim de principii etice, în fond democratice, potrivit cărora veniturile acumulate să nu fie câștigate de prea puțini oameni și să nu genereze efecte insuportabile pentru prea mulți oameni. Libertatea economică asigură eficiența, însă aceasta din urmă trebuie să se armonizeze cu justiția socială.

Sistemul economic trebuie să asigure, în limite rezonabile, securitatea locurilor de muncă, securitatea împotriva riscurilor majore și securitatea veniturilor și economiilor populației.

Faptic, independent de voința lor, nu toți membrii societății își pot asigura un minimum de venituri. De aceea, scopul protecției sociale este acela de a asigura condiții materiale decente de viață fiecărui membru al societății, însă numai în măsura în care nu și le poate satisface prin efort propriu în cadrul economiei de piață.

Devalorizarea monetară

În condițiile degradării dramatice a cursului de schimb a scăzut și puterea de cumpărare a populației. În perioada parcursă de tranziție,

leul s-a devalorizat continuu. Căderea dezastruoasă a leului este consecința macrodeciziilor economice, financiare și bancare eronate, cu efecte negative asupra dezvoltării agenților economici autonomi.

Macrodeciziile n-au fost concepute întotdeauna astfel încât să asigure dezvoltarea economică și satisfacerea nevoilor reale ale societății. Nu poate exista dezvoltare macroeconomică, macrostabilitate, fără dezvoltare economică la nivel micro. Nu se pot obține rezultate pozitive de ansamblu, fără a se asigura o suficientă bază macroeconomică.

Devalorizarea monetară a avut loc în condițiile unui blocaj financiar accentuat. Blocajul s-a agravat treptat ca urmare a dereglării activității productive și de piață, a creșterii nejustificate economice a costurilor de producție și a producției pe stoc. În acest context, unii agenți economici și-au acoperit prin preț propriile deficiențe sau au cheltuit pe seama furnizorilor. Neaplicarea principiului falimentului, care să protejeze agenții economici în calitatea lor de furnizori, a generat cazuri de încălcare a obligațiilor contractuale și de practicare a creditului comercial sălbatic. Întrucât aceste efecte s-au produs în lanț, au ajuns la blocaj financiar și unii agenți economici cu activitate viabilă.

Concluzia nu poate fi decât aceea că devalorizarea monedei naționale se datorează, în primul rând, situației dezastruoase din economie.

Prăbușirea monedei naționale este și consecință a dezechilibrului dintre cererea și oferta de valută. Cauzele acestui fenomen sunt complexe și multiple: lipsa de structuri economice bine ancorate în condițiile și cerințele economiei de piață, lipsă de politici coerente în economia reală, producția pe stoc, competitivitatea scăzută a produselor românești pe piețele externe, dezechilibrele din economie, eficiența slabă a economiei naționale în ansamblu, ritmul lent al privatizării.

Prăbușirea monedei naționale a fost stimulată și de alte cauze, cum sunt indisciplina financiară, blocajul financiar permanentizat, reducerea veniturilor și sporirea cheltuielilor bugetare, creșterea datoriei agenților economici față de stat, deficitul bugetar, scăderea încașărilor din export, finanțarea externă precară.

Politica monetară reprezintă o componentă a politicii economice a statului. Pentru a fi îndeplinite obiectivele generale ale politicii economice este necesară o sincronizare a politicii monetare cu celelalte componente ale politicii economice – politica fiscală, politica comercială, politica de prețuri și venituri. Deprecierea leului nu este un fenomen strict monetar. Ea este determinată de insuficiența armonizării a politicii economice și financiare cu politica monetară.

Prin obiectivele sale, politica monetară are menirea să acționeze pentru corectarea și prevenirea

dezechilibrelor din sistemul financiar-bancar, cum sunt: excesul de masă monetară fără acoperire, dezechilibrul între cererea și oferta de bani, distorsiuni ale mecanismului valutar. Eficiența politicii monetare, în strânsă corelație cu politica economică și financiară, presupune dezvoltarea producției industriale și agricole, scăderea șomajului, păstrarea inflației sub control.

Politica cursului de schimb arată gradul în care economia este orientată spre mecanismul pieței. Normalitatea în domeniul cursului de schimb presupune unele condiții minime de compatibilitate între economia națională și cea mondială. Stabilitatea relativă a cursului de schimb este condiționată de evoluția favorabilă a indicatorilor economici și se obține prin mecanisme specifice pieței. În aceste condiții, cursul de schimb poate constitui un element de potențare a încrederii în configurația politicii economice.

Actualul raport leu-dolar și tendința defavorabilă a acestuia pentru leu necesită măsuri adecvate de natură economică, financiară și monetară, care să stopeze prăbușirea economiei naționale.

Balanța comercială

Balanța comercială este o principală componentă a balanței de plăți externe, o sinteză statistică-economică de comparare a valorii exporturilor și importurilor unei țări într-o anumită perioadă de timp (an, semestru).

În anul 1989, România a avut excedent comercial. Numai în cursul anului 1990 balanța comercială s-a modificat radical: exporturile au scăzut, față de anul precedent, cu 44%, iar importurile au crescut cu 8,1%. Dacă în anul 1989 importurile reprezentau 83,7% din exporturi, în anul 1990 importurile au crescut la 161,8% față de exporturi. Aceeași tendință nefavorabilă s-a manifestat și în anii următori. Deficitul comercial nu numai că s-a menținut, dar a sporit continuu.

Deteriorarea fluxurilor comerciale externe este pusă în lumină prin faptul că în structura PIB s-a trecut de la un export net de 2,7% în anul 1989 la un import net de 9,5% în 1990. Acest fapt demonstrează că, deși România dispunea de resurse proprii interne, pentru asigurarea standardului de viață al populației, în mare măsură s-a bazat și se bazează încă pe resurse atrase din exterior. Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi s-a prăbușit de la 165,4% în 1989 la numai 66,2% în 1990, iar expansiunea importurilor s-a produs concomitent cu scăderea producției interne (PIB real a scăzut în 1990 cu 5,6%). Astfel, importurile reprezintă 24,9% în 1990 față de 16,4% în 1989.

Cauza principală a deficitului comercial o constituie creșterea descrescerea economică, nestoparea acesteia și nerelansarea economică.

Consecința deficitului comercial se concretizează în consumarea activelor în valută existente și în majorarea datoriei externe. Datoria externă este necesară, dar nu trebuie să aibă tendință exclusivă. La baza dezvoltării economice trebuie să fie așezate cu prioritate resursele proprii.

Acoperirea unor deficite bugetare sporite pe seama datoriei publice nu este o soluție suficient de eficientă în condițiile descrescerea economice. Limitele maxime ale datoriei publice interne și externe trebuie să fie, în final, determinate de dezvoltarea economică în perspectivă imediată.

Între deficitul bugetar și datoria publică trebuie să existe o relație de natură economico-productivă. Dacă datoria publică înregistrează proporții mereu sporite, devine o adevărată amenințare, datorită deficitelor bugetare determinate de criza economică. Datoria publică atrage plăți de dobânzi pentru împrumuturi care se anticipează prin contractarea altor împrumuturi.

Datoria publică consolidată constă în totalitatea datoriei rezultate din împrumuturi de stat, lansate pe termene mijlocii și lungi, sau din prelungirea termenelor de rambursare a împrumuturilor. De exemplu, împrumuturile pe termen scurt se transformă în împrumuturi pe termene mijlocii și lungi. Datoria publică poate fi perpetuă, atunci când statul, deși debitor, nu se angajează la rambursarea împrumutului, dar se obligă să plătească dobânzile aferente, și rambursabilă sau amortizabilă, când se formează din împrumuturi cu anuități la termen, împrumuturi în obligațiuni pe termen scurt, împrumuturi cu obligațiuni rambursabile prin trageri periodice și împrumuturi în rentă viageră.

Creșterea datoriei este o dovadă a agravării crizei financiare și a deficitelor bugetare perpetue, întrucât se rambursează din impozitele care se încasează ulterior, împrumuturile care constituie datoria publică fiind, în final, impozite amânate.

Statul recurge mai întâi la împrumuturi publice deoarece, pentru moment, se evită reacția contribuabililor.

Datoria externă trebuie să stimuleze, nu să blocheze. În România, există încă resurse economice, financiare și de inteligență nevalorificate prin muncă productivă. În aceste condiții, datoria publică externă, destinată în mare proporție pentru consum, este neeficientă, nu stimulează, ci, dimpotrivă, blochează investițiile și dezvoltarea economică a țării.

Ineficiența datoriei publice externe este determinată și de comisionul de neutilizare a creditelor contractate. Plata comisioanelor pentru neutilizarea creditelor externe contractate reprezintă un efort financiar inutil, generat de lipsa de experiență, greutate și activitate necorespunzătoare pentru care nu se stabilește nici o răspundere.

Având în vedere destinația majoritară pentru consum a creditelor

externe, putem ajunge la concluzia că România consumă în prezent pe seama efortului economic și financiar al viitorului. Prin folosirea datoriei publice pentru consum, dobânzile aferente nu pot fi amortizate decât prin contractarea de noi împrumuturi publice și, în final, prin sporirea gradului de fiscalitate.

Blocajul financiar

Unul dintre fenomenele apărute imediat după implementarea primelor etape ale reformei structurale în România a fost blocajul financiar. În esență, blocajul financiar reprezintă o dezordine în relațiile comerciale dintre agenții economici, precum și în cele dintre aceștia și consumatori, o neîndeplinire de către beneficiarii a obligațiilor de plată către furnizorii de bunuri și servicii. Agenții economici au, în același timp, atât creanțe de încasat, cât și datorii de plătit. Ei nu-și plătesc furnizorii pentru că nu-și încasează drepturile de la clienți. Clienții nu plătesc pentru că, la rândul lor, nu-și încasează contravaloarea bunurilor livrate sau serviciilor prestate, în calitate de furnizori.

În aceste condiții, blocajul financiar reprezintă atât o incapacitate a agentului economic de a face față plăților către furnizori și chiar către salariați, cât și un credit comercial sălbatic, agresiv și dăunător, din punct de vedere productiv, cu grave consecințe sociale.

Blocajul financiar este specific numai economiilor în tranziție. Astfel de manifestări nu apar decât ca fenomen izolat, nesemnificativ în țările cu economie de piață consolidată, afirmată practic. Economia de piață presupune o anumită ordine economică, financiară și socială. În economia de piață afirmată nu există condiții de blocaj financiar, deoarece agentul economic care nu mai are capacitatea de a-și onora obligațiile bănești față de creditorii sociali ajunge în situația de încetare de plăți, de faliment. Piața elimină disfuncționalitățile economice și financiare.

Blocajul financiar existent la noi își are izvorul în situația concretă a economiei românești, este o disfuncție a mecanismului economico-financiar actual care, deși cu ușoare tendințe de redresare, încă nu este pe drumul cel mai bun. Accelerarea arieratelor constituie cea mai acută problemă, unul dintre cele mai grave fenomene cu care se confruntă economia românească în tranziție la economia de piață.

În fapt, blocajul financiar este generat de imperfecțiunile mecanismului tranziției și ale practicii manageriale, de subdimensionarea inițială a capitalului circulant și de reducerea lui ulterioară la nivelul multor agenți economici.

(Va urma)

Studiu de specialitate

la Facultatea de Sociologie-Psihologie a Universității „Spiru Haret”

Un subiect de prim interes pentru studenții cercetători:

Tânărul, tineretul, tânăra generație în procesul construirii personalității

- *Este tânărul deplin angajat în propria afirmare?*
- *Ce fac familia, școala, societatea pentru tânăra generație?*

„A ști că știi puțin, că trebuie să știi tot mai mult, organizându-ți cunoștințele în virtutea unor principii, pentru a intra – indiferent ce domeniu, ce profesiune servești – în tainele marii culturi, înseamnă a-ți construi personalitatea”.

„Adolescența este vârsta afirmării sentimentului demnității personale, a principiilor și a judecării severe a celorlalți”.

Asist.univ. Claudia BIRIȘ, dr. Carmen FURTUNĂ, asist.univ. Gabriela PÂRVU,
Facultatea de Sociologie-Psihologie, Universitatea „Spiru Haret”

Tendința normală a individului este spre realizarea personalității sale. O astfel de realizare constituie un obiectiv major, conexat intereselor personale și sociale. O personalitate realizată reprezintă un beneficiu individual și social. Realizarea profesională constituie un mandat acordat posibilității de afirmare a personalității, pe fondul valorificării unor potențe individuale la cote cât mai înalte. Afirmarea personalității este posibilă și necesară, spre binele persoanei și al colectivității.

Nu există o altă satisfacție, care să egaleze mulțumirea trăită de omul beneficiar al unor împliniri socio-profesionale de prestigiu și nu poate fi o binefacere mai mare pentru societate decât aceea a afirmării personalității fiecărui individ. **Afirmarea personalității implică un act de angajare**, după cum sublinia acad. Vasile Pavelcu. Un act de angajare în care, **pe lângă individ, sunt implicate familia, școala, societatea.**

Parcurgerea drumului spre afirmarea omului ca personalitate nu este deloc ușoară, iar individul este departe de a fi scutit de efort. Dimpotrivă. Pe calea afirmării personalității, el este însoțit de trei „prietenii”: familia, școala și profesiunea. **Triada formativă**, exprimată de aceștia, constituie garanția afirmării personalității în societate, prin societate și pentru societate.

Gradul de pregătire pentru afirmarea personalității depinde, în mare măsură, de valoarea contribuției familiei, școlii și profesiei la mobilizarea individului în autorealizare, în autodepășire și în autoafirmare. Aceste ultime procese se manifestă pregnant la vârsta adolescenței. Și, nu întâmplător, ne preocupăm modul în care ele se regăsesc între aspirațiile, dar și așteptările studenților noștri. Este unul dintre motivele principale, care ne-au determinat să întreprindem **un nou sondaj de opinie în rândul studenților din anul I** al Facultății de Sociologie-Psihologie. Reamintim faptul că, în toamna anului 1998, realizăm un asemenea studiu cu sprijinul „bobocilor” din generația 1998. Ne întrebam atunci, ca și acum, și căutam răspunsuri la una dintre cele mai importante probleme ale oricărui adolescent: **cărei profesii mă voi consacra? De ce o aleg? Este această alegere a profesiei determinată de destin, de hazard sau este rezultatul firesc al unei opțiuni conștiente?**

Timpu a trecut, poate prea repede, și ne-a adus, în sălile de curs și seminarii, o nouă serie de studenți, adolescenți și tineri plini de speranțe și visuri, de așteptări și emoții, specifice noii etape în care au intrat – aceea a studenției. **Care sunt dorințele, așteptările lor, ca viitori profesioniști în domeniu, cum ar putea cadrele didactice să-i sprijine și îndrume pe acest drum**, plin de satisfacții și împliniri, dar și de inevitabile dificultăți, **iată câteva din întrebările pe care ni le-am pus** și care ne-au condus la efectuarea acestui nou sondaj de opinie.

Prin aceste **studii anuale** intenționăm să **instituiem o veritabilă tradiție**, născută din necesitatea de a-i cunoaște mai bine pe noii studenți admiși, de a putea veni, operativ și eficient, în întâmpinarea așteptărilor lor și de a stabili relații constructive, de sinceră colaborare și respect reciproc, ale căror rezultate să se regăsească în performanțele obținute în pregătire, în climatul psihosocial creat.

Studiul a fost realizat asupra unui **lot de 182 studenți** din anul I, în luna octombrie. Au răspuns întrebărilor noastre 130 de studenți și 52 de studenți. Dintre cei chestionați, 73% reprezintă studenții cu vârsta cuprinsă între 18 și 20 de ani.

Un **prim aspect** care ne-a interesat se referă la **locul de proveniență a studenților**. Am constatat că **52,2%** dintre ei **provin din București**, restul din diferite județe ale țării. Spre deosebire de sondajul efectuat în anul precedent, din care rezulta că 58% dintre candidații admiși proveneau din județele țării, în acest an mai constatăm un fapt semnificativ: un număr redus de studenți din județele din vestul și nord-vestul țării. O posibilă explicație ar fi existența unor instituții de învățământ superior de profil în zonele de proveniență și, desigur, costurile ridicate pe care le presupun studiile, masa, cazarea în Capitală pentru cei proveniți din județele menționate.

Părinți	1998		1999	
	TATĂL %	MAMA %	TATĂL %	MAMA %
- cu ocupație în prezent	78,8	81,5	80,2	71,4
- fără ocupație în prezent	2,4	6,9	-	12,6
- pensionari	10,6	8,2	12,6	13,2
- decedați	3,4	0,3	3,3	1,1
- NS/NR	4,8	3,1	3,9	1,7
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0

Din analiza datelor, se remarcă faptul că aproape 80% dintre tați au o ocupație, în cei doi ani studiați succesiv, însă ponderea mamelor cu ocupație s-a redus, în acest an, cu peste 10%. Fenomenul șomajului, dar și cel al pensionării s-au accentuat în

Constatări interesante au rezultat și din analiza răspunsurilor la întrebări de felul: „**Sunteți angajat?**” și „**Ce ocupație aveți?**” (pentru cei care lucrează).

Astfel, **76,4% dintre studenții** chestionați precizează că **nu lucrează**, în timp ce 23,6% menționează că au o ocupație. Pondere mare a primilor ar putea fi explicată prin faptul că 73% din totalul respondenților au vârste cuprinse între 18 și 20 de ani. Este vorba, deci, de adolescenți, care locuiesc și sunt susținuți material de părinți sau de alte rude. Este important de subliniat, totuși, faptul că **aproape un sfert dintre studenți lucrează, au o ocupație, se autosusțin material în parcurgerea studiilor unei facultăți particulare**. Merită a fi menționată și varietatea mare a ocupațiilor practicate, doar 6% dintre ele având, însă, tangență cu domeniile sociologiei sau psihologiei.

Rezultatele obținute, la aceleași întrebări, în sondajul realizat în anul precedent evidențiau un procent mai ridicat al celor care nu lucrau – 82,5%, respectiv ponderi mai reduse ale celor care aveau o ocupație – 16,8% și aceasta avea o legătură cu specializările urmate de studenți – 3,7%.

Având în vedere proporția mare a studenților susținuți material, am considerat necesar să aflăm câteva date referitoare la faptul dacă părinții (întreținătorii) au sau nu o ocupație în prezent și, dacă da, care sunt acestea.

În tabelul de mai jos, prezentăm, comparativ, rezultatele obținute în sondajul realizat anul trecut și în cel efectuat în acest an.

ultimul an în mod semnificativ. Un aspect important, care merită menționat, se referă la procentul relevant de părinți pensionari, care fac eforturi pentru a-și susține copiii să urmeze cursurile unei universități particulare (ponderea lor a crescut în acest an).

(Continuare în pag. 5)

(Continuare din pag. 4)

În ceea ce privește tipologia ocupațiilor părinților studenților investigați, aceasta este prezentată în tabelul următor:

Tipologia ocupațiilor	1998		1999	
	TATĂL %	MAMA %	TATĂL %	MAMA %
Agricultor	-	0,8	-	-
Muncitor	37,8 (I)	30,2 (I)	28,6 (I)	12,1 (II)
Tehnician	4,8	2,9	2,2	2,7
Funcționar	0,9	5,0	4,9	9,3
Inginer	16,1 (II)	5,0	10,9 (II)	4,9
Cadru didactic	6,9	11,3	4,4	5,5
Jurist	0,9	-	1,6	0,5
Economist/contabil	3,0	12,6 (III)	3,3	14,3 (I)
Cadru medical	3,9	13,0 (II)	2,7	10,4 (III)
Cadru militar	10,0 (III)	2,1	9,9 (III)	-
Întreprinzător particular	2,6	2,5	2,7	1,1
Cadru de conducere	5,6	2,9	3,8	3,8
Altele	7,4	11,3	5,0	6,6
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0

Din analiza datelor, cuprinse în tabel rezultă că, atât în anul 1998, cât și în 1999, primele **trei categorii de ocupații, pentru părinții studenților chestionați, se mențin aceleași**, cu unele diferențe procentuale. Cei mai numeroși dintre studenții anului I au tații muncitori, ingineri și cadre militare, iar mamele sunt muncitoare, economiste/contabile și cadre medicale. De remarcat și faptul că ierarhia ocupațiilor, în cazul mamelor, s-a modificat în acest an, comparativ cu anul trecut, iar ponderea acestor ocupații s-a redus, în general, într-un caz chiar semnificativ (categoria „muncitoare”). Mai menționăm că, în comparație cu anul 1998, în acest an, ponderea mamelor „cadre didactice” s-a diminuat cu peste 50%.

Restul procentelor, mai mici și mai puțin relevante, se distribuie între celelalte categorii socio-profesionale.

Cea de-a doua parte a sondajului, care a avut la bază întrebări cu răspunsuri libere, și-a propus să contureze sfera motivațiilor și așteptărilor studenților. Acestora li s-a solicitat să răspundă la următoarele întrebări: „Ce știți despre Universitatea „Spiru Haret”?; „De ce ați susținut concurs de admitere la Facultatea de Sociologie-Psihologie?” și „Care sunt așteptările dumneavoastră de la această facultate?”

La prima dintre întrebările menționate, principalele categorii, care au rezultat din prelucrarea răspunsurilor formulate, au fost:

- **Universitate de renume – 54,4%;**
- **Bază materială solidă și cadre competente – 47,3%**
- **Taxe accesibile – 14,8%**
- **Seriozitatea instituției – 7,1%.**

Referitor la prima categorie, precizăm că, în răspunsurile date, studenții au utilizat preponderent atributul „de renume”, atunci când au caracterizat universitatea noastră. Alte atribute folosite au fost: „de prestigiu”, „de elită”, „cu reputație”, „în continuă extindere și afirmare” etc.

În opinia studenților investigați, **renumele Universității este dat de o serie de factori**. Din răspunsurile date a reieșit că ei cunosc bine și apreciază investițiile făcute de instituție în scopul asigurării unor **condiții adecvate unui proces de învățământ performant**. În acest sens, studenții menționează dotările materiale moderne de care dispune Universitatea: săli de cursuri și seminarii, laboratoare de specialitate, cursuri tipărite, cămine pentru cazare. Faptul că activitățile didactice se desfășoară în **localuri proprii** reprezintă un aspect pozitiv, subliniat frecvent de respondenți. De asemenea, sunt cunoscute și prețuite eforturile instituției de a atrage, promova și constitui **propriul corp profesoral**, format din cadre didactice de prestigiu, cu pregătire de specialitate și pedagogică recunoscută. Nu în ultimul rând, studenții sunt informați și consideră ca benefice intențiile de extindere a Universității și proiectele de viitor ale Fundației „România

de Măine”, în principal în direcția **construirii Campusului universitar**. Un alt fapt, frecvent subliniat de studenți, se referă la **taxa de școlarizare accesibilă**, care poate fi achitată în trei rate.

După cum consemnează studenții, informațiile referitoare la Universitate au fost obținute de la prieteni apropiați, rude sau colegi de serviciu, care sunt deja studenți sau absolvenți ai Universității noastre, de la profesorii care predau în această instituție, direct de la Secretariatul facultății și, nu în ultimul rând, din presa scrisă, inclusiv din publicația „Opinia națională”.

Vom ilustra, în continuare, prin câteva răspunsuri oferite de participanții la sondaj, aspectele consemnate mai sus:

„Știu că este una din marile universități particulare, cu o bază materială bogată și cu profesori de elită” (M, 18 ani, Ialomița);

„Universitatea «Spiru Haret» este una din primele universități particulare din România, care s-a impus deja prin seriozitate, oglindită în calitatea pregătirii generațiilor de absolvenți” (F, 30 ani, Giurgiu);

„Despre Universitatea «Spiru Haret» știu că este o universitate mare, cu o bază materială bogată, cu cadre didactice competente, care ne pot forma ca adevărați specialiști” (M, 21 ani, București);

„Știu că se desfășoară cursuri și laboratoare interesante, că profesorii sunt de valoare și exigenți” (M, 21 ani, Prahova);

„Cunoșteam faptul că Universitatea are facultățile autorizate, că urmează să fie acreditate, că profesorii sunt competenți și exigenți și că taxa de școlarizare anuală este rezonabilă” (F, 19 ani, București).

Deosebit de interesantă s-a dovedit a fi și motivația care a stat la baza opțiunii pentru Facultatea de Sociologie-Psihologie.

Principalele aspecte care rezultă din răspunsurile formulate se referă la:

- **Interesul pentru disciplinele Sociologie și Psihologie – 45,6%;**
- **Dorința de a cunoaște și a ajuta oamenii – 42,9%;**
- **Perspectivile oferite de profesie – 17,6%.**

Studenții evidențiază că interesul lor pentru aceste discipline – Sociologie și Psihologie – are ca punct de plecare pasiunea manifestată încă din liceu pentru acestea, la care se adaugă abilitățile pe care le presupun și pretind cele două specializări. Ei și-au exprimat speranța că, bazându-se pe cunoștințele și deprinderile dobândite în cei 4 ani de studii, vor putea exercita profesii de viitor, ce implică o bună cunoaștere a semenilor și participare activă și competentă la viața socială.

Deși foarte tineri, cei chestionați și-au manifestat, cu maturitate, preocuparea pentru propriul viitor, considerând că cele două specializări obținute le pot facilita obținerea unui statut socio-profesional generator de prestigiu.

Iată câteva dintre răspunsurile oferite de subiecții noștri:

„Facultatea de Sociologie-Psihologie oferă posibilitatea unei specializări duble și șanse mai mari pentru ocuparea unui loc de muncă” (F, 20 ani, Argeș);

„Mă interesează psihologia, în special, dar cred că este interesant să studiez și sociologia, în paralel” (M, 22 ani, Giurgiu);

„Consider că sunt profesii interesante și de viitor pe piața locurilor de muncă” (M, 30 ani, București);

„Doresc să mă cunosc, să-mi cunosc semenii și să-i ajut” (F, 19 ani, București);

„M-am născut cu o deficiență de auz, port proteze, nimeni nu-și dă seama; vreau să mă pregătesc, astfel încât să-i pot ajuta pe copiii surdo-muți și hipoacuzici” (F, 20 ani, București);

„Lucrez într-un centru în care sunt îngrijite și școlarizate persoane cu handicap. Doresc să mă specializez și să le ofer cât mai mult sprijin” (M, 25 ani, Prahova);

„Când eram mai tânăr, mi-am dorit să fiu medic, dar n-am reușit. Cred că acum aș putea să-i ajut pe oameni, dacă nu medical, atunci sufletește” (F, 30 ani, București).

Motivația orientării studenților către Facultatea de Sociologie-Psihologie a fost urmărită și în sondajul realizat în anul 1998. Configurația principalilor categorii de răspunsuri se prezintă astfel:

- **Interesul și afinitatea pentru disciplinele Sociologie și Psihologie – 68,5%;**

- **Alternativă la Facultatea de Sociologie-Psihologie de la stat – 22,2%;**

- **Experiența personală și profesională anterioară – 16,0%.**

Comparând răspunsurile oferite de studenții aparținând celor două serii, se remarcă, pe lângă constantul interes pentru cele două discipline, dorința puternică de a-și cunoaște și ajuta semenii și preocuparea de a valorifica cât mai bine oportunitățile oferite de profesie. Este de menționat și faptul că Facultatea nu mai este percepută ca o alternativă la învățământul de stat, foarte mulți dintre studenții orientându-se, de la început, spre învățământul particular.

Un ultim aspect care ne-a preocupat se referă la cunoașterea **așteptărilor** studenților de la facultatea la care au fost admiși. Expectanțele subiecților chestionați s-au grupat în jurul următoarelor categorii principale:

- formarea ca bun profesionist – 48,4%;
- accesul larg la cunoștințele de specialitate – 21,4%;
- pregătire de înalt nivel, oferită de profesori de valoare, competenți, cu vastă experiență didactică – 19,2%.

Categoriile de răspuns formulate fac posibilă evidențierea unei corelații, și anume: pregătirea (formarea) ca bun profesionist este strâns legată (chiar condiționată) de ansamblul cunoștințelor de specialitate dobândite puse la dispoziție de cadre didactice cu o înaltă calificare profesională și didactică.

Spre deosebire de studenții din seria 1998, ale căror așteptări se orientau, dominant, spre aspectele ce țineau de baza materială, actualii studenți ai anului I au expectanțe legate de **calitatea procesului de învățământ** și de **calitatea comunicării**. Ei așteaptă să participe la cursuri și seminarii interesante, conduse de „profesori cu har”, profesori care să manifeste seriozitate și exigență, dar să fie deschiși și la comunicare mai puțin formală.

„Mi-aș dori să am profesori competenți, care să știe să explice și să comunice cu studenții” (F, 19 ani, București).

„De la această facultate aștept să mă formeze ca bun specialist pentru exercitarea ulterioară a profesiei” (F, 20 ani, Galați). „Sper ca, la terminarea facultății, să fiu cât mai bine format, cât mai bine informat și cu o cultură bogată” (F, 18 ani, București). „Îmi doresc să am profesori valoroși, de la care să am ce învăța și cu care să pot comunica deschis” (M, 20 ani, București).

Așadar, multe speranțe și așteptări ale unor adolescenți și tineri, care au pornit pe calea cunoașterii omului și a societății. Pentru ca acest drum să fie ascendent și plin de satisfacții, este necesar ca să se împletească propriile lor eforturi cu cele ale noastre, aflate în dificilul rol de călăuze spirituale și morale.

În imagini: studenți și studente la Universitatea „Spiru Haret”

Dezbateri publice sub egida Institutului de Sociologie și Opinie Publică din cadrul Fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

(Continuare din pag. 1)

Era, probabil, un caz de loc singular în vremea respectivă. Contemporaneitatea însă, tinde să nu rămână la asemenea experiențe; complexitatea dobândită de viața internațională, îndeosebi în deceniile cele mai recente, reclamă înțelegerea, formularea și urmărirea de către fiecare țară și în diferite momente istorice a propriilor interese, naționale prin natura, semnificația și finalitatea lor.

Este, desigur, încă greu de apreciat măsura în care, în elaborarea și înfăptuirea politicii externe a țării, diferitele forțe politice care au condus România post-decembristă au avut ca ghid un concept clar și fundamentat despre interesul național. Remarcile pe care le fac aici în această privință sunt, de aceea, preliminare și limitate, bazându-se mai ales pe rezultatele acestei politici.

Astfel, mi se pare evident că orientarea spre reintegrarea țării în Europa și în lumea democratică – orientare firească și pe deplin consonantă cu interesul național și cu evoluția istorică de ansamblu – a fost și continuă să fie înțeleasă și înfăptuită ca și cum ea ar presupune diminuarea drastică a legăturilor României cu unii dintre partenerii săi principali din ultima jumătate de veac – țările foste sau actual socialiste, precum și țările în curs de dezvoltare. Consider că păstrarea acestor legături ar fi fost la fel de firească și în consonanță cu interesul național al României și cu dezvoltarea generală. Este de subliniat în acest sens că, de fapt, România constituie mai mult sau mai puțin un caz singular, celelalte țări est și central europene menținându-și și chiar amplificându-și relațiile economice, de pildă, cu statele succesoare ale URSS. În felul acesta, s-au restrâns dramatic raporturile economice ale țării cu piețe pe care România era solid instalată atât ca exportatoare, cât și ca importatoare de bunuri și servicii, piețe a căror menținere i-ar fi ușurat tranziția și i-ar fi întărit pozițiile în procesul apropiării și integrării în Uniunea Europeană și alte structuri. Iar o viziune care ar fi făcut din reînnoirea raporturilor României cu Occidentul și păstrarea celor cu alți parteneri, deveniți tradiționali în deceniile postbelice, procese complementare și nu opuse ar fi consolidat, fără îndoială, și pozițiile politice ale țării, inclusiv în tentativele sale de apropiere și integrare în structurile de securitate euro-atlantice.

În acest context, câteva cuvinte despre relațiile României cu Rusia. Privit retrospectiv, este limpede că renașterea raporturilor Rusiei cu lumea și, în primul rând, cu Occidentul după depășirea războaielor rece, s-a dovedit un proces dificil și complex, din care n-au lipsit animozitatea și adversitatea. Vorbind sincer, Rusia trăiește un șoc pentru care se pot cu greu găsi echivalente în cazul altor țări, în condiții de pace. În câțiva ani, ea și-a pierdut statutul privilegiat de superputere, a trebuit să renunțe la pozițiile și influența pe care le deținea din inima Europei până în preajma Străimțurilor, trecând pe lângă coastele Adriaticii și a încetat să fie centrul imperiului futur de țarism de-a lungul mai multor secole și consolidat de Soviete. Reașezarea Rusiei în noul cadru înseamnă renașterea raporturilor de forțe, adică redistribuirea zonelor de interes și sferelor de influență, înainte de toate pe continent. În condiții când, cum spunea Hans Morgenthau, politica internațională ca orice politică este o luptă pentru putere, reorientările petrecute în

Europa Centrală, de Est și Sud-Est, extinderea NATO și creșterea rolului său, pe seama ONU și a OSCE, în problemele securității și păcii, proliferarea unor structuri inițiate și controlate de Alianță, cum este Parteneriatul pentru Pace, au, în termeni geopolitici obiectivi, semnificația unei competiții între Occident și Rusia, competiție în care timpul când Rusia pierde cu regularitate ar putea trece curând.

România s-a înscris în acest flux de schimbări cu aceleași carențe de viziune, dominate de îngustime și unilateralism. După unele tentative făcute la începutul anilor '90, curând părăsite, orientarea spre structurile vestice a însemnat o întoarcere de spate către Rusia, ignorându-se geografia și istoria, ca și condiția geostrategică a țării, determinante esențiale în definirea interesului național. Or, după ce Dimitrie Cantemir încheia la Iași cu

jocurile internaționale, politică tolerată de „grii” vremii, dar neluată de nimeni în serios. Și, ca o reacție dictată de înțelepciune, politica externă de azi a țării, trebuie calibrată după rolul și resursele sale; cu alte cuvinte, să ne cunoaștem lungul nasului și să stăm în banca noastră. Este, după părerea mea, o încercare de justificare a rolului minor la care a fost redusă România pe plan extern în primul deceniu post-revoluționar, un fel de metamorfozare a neputinței în virtute.

Este bine cunoscut că puterea unui stat în relațiile internaționale nu se reduce la nivelul dezvoltării sale economice, financiare, tehnico-științifice, la numărul populației și întinderea teritoriului, la mărimea forțelor sale armate, deși asemenea indicatori contează în mod esențial în cuantificarea respectivei puteri; lor li se adaugă însă alte componente, uneori mai greu măsurabile, dar nu mai puțin semnificative; mă refer la calitatea conducerii treburilor generale ale țării, la

această arenă, asupra direcțiilor în care evoluau realitățile lumii de atunci, asupra rolului și semnificației acțiunii principalilor actori pe plan internațional. Punctele de vedere românești privind blocurile militare, raportul dintre înarmări și subdezvoltare, rolul ONU, al mișcării de nealinieră și al grupului celor 77 într-o lume bipolară, securitatea și cooperarea europeană etc. găseau ecou în acțiunile diplomatice, în marile dezbateri, inclusiv științifice, ale vremii. Ele găseau ecou pentru că se dovedeau pertinente, fundamentate. Desigur, e ușor să negi astăzi, chiar să iei peste picior strădaniile României de atunci, afirmând că istoria a luat-o pe alte căi. Și totuși, istoria nu se neagă, pur și simplu, pe sine. Acum când puterea actuală își arogă în întregime meritele desemnării României la președinția OSCE în anul 2001, ea poate ignora – nu neapărat spre cinstea sa – ce a făcut România în demararea

spre descentralizare administrativ-teritorială pe care le stimulează integrarea și viața politică democratică în condițiile integrării.

Pe acest fundal, se încearcă acreditarea ideii că, în cazul minorităților naționale, drepturile omului – ca drepturi inerente ființei umane, cum le definesc ONU și multe importante documente de sorginte regională – nu ar fi suficiente, ele trebuind completate cu drepturile colective. Or, aceste drepturi colective nu sunt nimic altceva decât premise pentru promovarea autonomiei locale pe criterii etnice, prin natura sa un prim pas în direcția separatismului, nu numai etnic, ci și statal. Idei generoase cum sunt cele privind cooperarea transfrontalieră – inspirată din experiența reconcilierii postbelice franco-germane – devin, sub presiunea cercurilor naționalist-separatiste, motivații pentru formarea de „euro-regiuni”, menite să favorizeze anumite minorități naționale și să slăbească statele, capacitatea acestora de a se opune mișcărilor separatiste.

Politica actuală a României, inclusiv cea externă, nu răspunde explicit și eficient provocărilor pe care le ridică asemenea evoluții pe plan european și regional. După ce forțele politice aflate la guvernare până în 1996 reușiseră să obțină acordul Ungariei pentru o interpretare a drepturilor colective care excludea separatismul pe baze etnice (înscrisă în Tratatul de bază româno-ungar), puterea actuală acceptă interpretarea maghiară a noțiunii de drepturi colective, cu tot ceea ce decurge de aici. Cea mai simplă analiză arată că Budapesta devine un centru unde se elaborează idei care fundamentează și justifică separatismul etnic și de unde pornesc inițiative menite să promoveze acest separatism, desigur pentru maghiarii care trăiesc în țările vecine. Ungaria ca stat intervine ca autonomia ungarilor din Voivodina să fie soluționată ca parte a soluționării problemelor ce implică Iugoslavia, în legătură cu Kosovo; iar statutul acestei autonomii se elaborează la Budapesta, pe față și spre știrea opiniei publice internaționale. Structuri care leagă politicile maghiare din alte țări de guvernul ungar, pregătesc reglementări, inclusiv de ordin juridic, privind condiția de care se vor bucura acești maghiari în Ungaria, deși ei sunt cetățeni ai altor state; de altfel, probleme care privesc viața minorităților maghiare în statele vecine – în mod semnificativ, niciodată în cazul celor din Austria – sunt discutate și li se dau soluții peste capul guvernelor acestor state. În fapt, de la statutul de „punct de legătură” între state, cum le defineau autoritățile maghiare ale vremii înainte de 1989, astăzi minoritățile ungare din țările vecine au devenit „minorități ale NATO”, cum se exprima recent însuși primul ministru al Ungariei. Astfel, politica maghiară dobândește, pas cu pas, potențialități ireverzibile, revizioniste.

„Comunitatea internațională” se face că nu vede asemenea manifestări, mai grav, ajunge să le considere firești, deși ele încalcă principiile fundamentale ale dreptului internațional și relațiilor internaționale. Iar autoritățile române nu fac nimic spre a dezvălui, sub lupă, sensurile și finalitățile acestei politici maghiare, care alimentează revigorări ale revizionismului în această parte de continent în noile condiții istorice. Dimpotrivă. Din dorința de a se menține la putere cu sprijinul UDMR, se plătește un preț politic ce poate pune în primejdie integritatea teritorială a României, stabilitatea și pacea în această zonă. Este, probabil, una dintre carențele de bază ale politicii, inclusiv ale politicii externe, promovată de actuala putere. Pentru care nu va plăti doar această putere, ci și noi toți.

Interesul național și politica externă a României

Petru I tratatul moldo-rus, după ce rușii au ajuns la Marea Neagră și pe Nistru, prezența lor în existența și istoria românilor a devenit o constantă. Florin Constantiniu evoca recent că în anii '30 Ciocan avertiza că pe orice drum vom apuca ne vom întâlni cu Moscova. La rândul-mi, amintesc cuvintele unui diplomat mare și lucid cum a fost Grigore Gafencu, înscrise într-o scrisoare pe care i-o trimitea lui Mihai Antonescu în 1944, ce îndemna ca România să caute să-și rezolve prin mijloace politice, singură sau cu sprijinul altora, problemele pe care le are cu pericolul său vecin de la răsărit. Desigur, situația de astăzi este mult schimbată, iar integrarea în NATO și în Uniunea Europeană ar consolida condiția internațională a României, inclusiv din punct de vedere al securității sale naționale. Și totuși, geografia, chiar dacă și ea este schimbată, nu poate fi, n-ar trebui ignorată. Ea impune ca alinierea României alături de structurile euro-atlantice să nu facă din ea un avanpost antirusesc. Se declară adesea că extinderea NATO nu este îndreptată împotriva Rusiei. Cred că astfel de declarații ar deveni convingătoare dacă, între altele, țările care au intrat sau vor intra în Alianța Nord-Atlantice s-ar strădui să-și îmbunătățească raporturile cu Rusia. Este și cazul României. Fie și din prudență pe care o impune faptul că raporturile NATO, în primul rând, cele ale SUA cu Federația Rusă, au componente și coordonate care transcend și depășesc substanțial interesele și angajările României. Nu este, în acest sens, întâmplător că analiști bine cunoscuți văd în „Actul fondator” dintre NATO și Rusia mai mult decât ceea ce acesta arată public, asemănându-l pe undeva cu o nouă Yaltă, în noi condiții.

S-a susținut adesea, mai ales după 1996, că România dinainte de '89 a promovat o politică externă care-i depășea dimensiunile și puterea, plină de gandomanie, cu ifose de mare actor în

capacitatea politicii externe și a diplomației de a acționa asupra mediului internațional de o asemenea manieră încât acesta să devină favorabil protejării și promovării intereselor naționale. Pentru că, implicarea unei țări în marile probleme care frământă comunitatea internațională, demonstrarea potențialităților sale de inițiativă îndreptată spre soluționarea acestor probleme, spre demolirea adversităților și depășirea obstacolelor din calea dialogului și cooperării, toate acestea și altele asemănătoare fac din țara respectivă un interlocutor dorit, căutat și apreciat. Numai o atitudine de nihilism național poate nega faptul că România anilor '60-'70 a fost un astfel de partener pentru mari puteri și în mari probleme ale lumii. Și numai oameni alergici la tot ceea ce nu ține de „înflăptuirile” puterii actuale pot ironiza ceea ce România obținea în acele decenii pe planul politicii externe, cu efecte directe asupra capacității sale de a-și împlini interesele naționale. Și țin neapărat să adaug următoarele: acea implicare internațională a României în deceniile amintite, independența de care se bucura atunci – independentă atât de mult huliță acum – erau o premisă și un însemn de demnitate națională; după cum, acceptarea astăzi a unui rol minor pe plan internațional merge mână în mână cu o atitudine de lipsă de demnitate, de ploconire și adoptare plină de zel a pozițiilor unor puternici ai zilei, din dorința de a le intra în grație, chiar cu prețul sacrificării intereselor naționale și al servilismului. Or, cine nu se respectă pe sine – semn inconfundabil al demnității – să nu se aștepte la respectul altora. Cine poate uita în acest sens că România a fost și a rămas singurul stat care a calificat deschis și public atacarea Iugoslaviei de către NATO drept legitimă, calificare pe care nici măcar Alianța n-a putut-o da propriilor acțiuni...

România anilor '60-'70 a fost în măsură să se manifeste activ în viața internațională, între altele, pentru că a avut propria viziune asupra intereselor care se conjugau ori se confruntau în

„procesului general european”; în realitate însă, rolul României în acea privință nu poate fi negat; fie și pentru că principiul rotației, în virtutea căruia România accede acum la conducerea OSCE a fost inițial o inovație românească, impusă prin multe eforturi, prin adevărate bătălii politice și, de ce să n-o spun, prin multă măiestrie diplomatică.

În schimb, multe din inconsecvențele, incoerențele politicii externe post-decembriste ar trebui explicate și prin lipsa unei concepții clare asupra evoluțiilor ce se petrec în ansamblul vieții internaționale și a modului cum trebuie să se însereze România în aceste evoluții, astfel încât să fie capabilă să-și apere și promoveze interesele naționale, atât cele imediate, cât și cele de perspectivă.

Devine tot mai evident că una dintre caracteristicile perioadei post-război rece este proliferarea mișcărilor separatiste, mai ales a celor motivate pe criterii etnice, naționale. S-a afirmat uneori că această proliferare ar privi fostele țări comuniste, în care procesele democratice ar elibera și energii ale minorităților naționale, nemulțumite de statutul și condiția lor anterioare. În realitate, valori de naționalism etnic agresiv – cum îl numesc specialiștii de marcă – se prăvălesc în viața multora dintre cele mai variate categorii de societăți – de la cele slab dezvoltate până la cele aflate în topul țărilor puternic industrializate. Dincolo de cauze concrete, particulare, chiar singulare, se vădește că mișcările separatiste câștigă teren în contextul proceselor de globalizare, procese care, o dată cu concentrările de putere pe care le presupun, sunt însoțite de tendințe de fărâmițare politică și statală a lumii.

În Europa, de pildă, asemenea mișcări încearcă să deturmeze în favoarea lor procesele de integrare și regionalismul, aplicarea principiului subsidiarității, în genere, orientările

IN MEMORIAM

S-a stins din viață, ca un patriarh al spiritualității noastre, marele profesor *Romulus Vulcănescu*, membru de onoare al Academiei Române, etnolog de talie europeană, aflat în raporturi de strânsă colaborare cu mari instituții de specialitate, cu savanți de celebritate mondială, între care un loc de seamă îl ocupă Mircea Eliade, din corespondența cu care profesorul Vulcănescu păstra o bogată arhivă. Născut în anul 1912, Romulus Vulcănescu a susținut licența în estetică și sociologia culturii la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București. A obținut apoi titlul de Doctor în sociologia culturii, sub conducerea lui Dimitrie Gusti, cu lucrarea *O problemă de mitologie: Troița*. De-a lungul a peste 50 de ani, Romulus Vulcănescu s-a consacrat activității didactice, fiind profesor inclusiv la prestigiosul Liceu Militar de la Mănăstirea Dealu.

Concomitent, a desfășurat o bogată muncă de cercetare științifică, înscriind în istoria culturii românești și europene opere de însemnată capitală pentru domeniile etnologiei generale și sociologiei. Rețin cu deosebire atenția lucrările de *etnologie*, interpretată de marele dispărut ca o disciplină de sinteză, istorico-teoretică și aplicativă, într-o concepție interdisciplinară, prin elaborarea căreia atributele spiritualității românești au fost amplu puse în valoare și cunoscute în lume. A publicat peste 60 de lucrări, între care *Etnografia, știința culturii populare; Die Ethnologie Wissenschaft der Volkskultur; Coloana cerului; Mitologia română; Dicționar de etnologie*. Avea, încă în manuscris, studii de specialitate la care lucra cu pasiune, în ciuda puterilor fizice slăbite, în unele dintre acestea mergând cu investigația până la straturile preceștine, la cultura traco-dacă, cu urme de neasemuită frumusețe în etnografia românească, al cărei fond de originalitate este astăzi recunoscut de savanții străini inclusiv datorită creațiilor lui Romulus Vulcănescu.

Academicianul profesor Romulus VULCĂNESCU

Pentru că ilustrul dispărut a fost un spirit creator în înțelesul înalt al cuvântului. A îmbinat meditația și travaliul științific cu poezia și teatrul, a făcut cercetări de teren și a lucrat în bibliotecă, fiind autorul apreciat al unor tratate, cursuri și studii de specialitate, dar și al unor volume de poezie și scenarii de film. Avea o mare pasiune pentru etnicul românesc în toată complexitatea, originalitatea și diversitatea manifestărilor lui. Etnicul românesc era, pentru Romulus Vulcănescu, un fel de *coloană a cerului*, inepuizabil în semnificații, structurând istoria milenară a credințelor noastre în linii de continuitate organică, din care creștinismul românesc a sublimat valori sufletești adesea inefabile, care i-au sporit și-i sporesc neîncetat aderența, trăirile profunde din comuniune, chemările și înfrunzările de perfecțiune etico-morală. Tocmai această viziune spirituală integratoare, cu implicații în toate disciplinele umaniste, i-a atras prețuirea și dincolo de fruntările țării. Romulus Vulcănescu a fost invitat să țină prelegeri la universități din Italia, SUA, Cuba, a fost ales membru al mai multor instituții și societăți de specialitate de peste hotare, iar în anul 1993 a fost ales membru de onoare al Academiei Române.

Comunitatea academică a Universității „Spiru Haret” se mândrește cu faptul că Romulus Vulcănescu a fost unul dintre marii profesori ai acestei instituții de învățământ superior, membru al Senatului Universității, colaborator de prestigiu al revistei „Opinia națională”. Cursurile sale au rămas ca modele, fiind mult apreciate de studenți, dar și de profesori, care vedeau în el un savant de o mare deschidere spirituală și un îndrumător sufleteș, un părinte spiritual din convorbirile cu care ieșea înobilat sufletește, cu certitudini noi față de tradițiile și de viitorul culturii române.

Dispariția lui Romulus Vulcănescu lasă un gol dureros în câmpul cercetării științifice și al educației, atât de dureros încât bătrânul înțelept, de aleasă frumusețe fizică și morală, trece dincolo nu în moarte, ci în legendă.

**Rectoratul
Universității „Spiru Haret”**

La Editura Fundației „România de Mâine”

NOU

GH. M. PISTOL
Marketing

GHEORGHE PÂRVU
Boli de nutriție
și metabolism la animale

„TRANZIȚIA” MAUSOLEULUI DE LA MĂRĂȘEȘTI

Aniversarea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, Ziua Națională a României, a fost marcată în acest an cu ceva, parcă, mai multă solemnitate decât precedentele, dar cu încă un evident deficit de personalitate, cu o recunoștință care încă își mai caută reîntregirea. Din înălțimea gândului întreg și al inimii curate, unde fusese statornică de înaintași, cinstirea faptei de aur a unității românești, ca simbol sacru al încrederii în destinul nostru național, încă mai rămâne căzută astăzi în registrul vorbelor fără acoperire. Pentru că un mare adevăr este pe cale de a fi uitat: amintirea acestei fapte nu este întreagă și nu poate întări conștiința viitorimii, văduvită fiind de reculegerea în fața mormintelor celor căzuți cu icoana României Mari în suflet. Pecetea României Reîntregite aici se regăsește mai întâi, în mormintele de la a căror înălțime sufletească ne veghează marile spirite ale eclor, mulți și necunoscuți, ce s-au jertfit pentru Țară fără să-i ceară nimic în schimb. Un tezaur fără seamăn și fără nume este adăpostit în osemintele eroilor noștri și spre a-l scoate la lumină și a ne împărtăși din puterea

lui avem nevoie de un ochi al minții care să bată departe, foarte departe. Întru statornicirea acestui ochi vulturesc al minții a fost înălțat, cu decenii în urmă, printr-o solidaritate spirituală astăzi de neregăsit, MAUSOLEUL DE LA MĂRĂȘEȘTI. El este Pantheonul gloriilor noastre, la zidurile lui suntem chemați să ne închinăm, să visăm ori să deplângem, după puțină sau nevolnicia noastră, împlinirea ori neîmplinirea poruncilor străbune. Încununarea de la Alba Iulia pornește glorioasă din criptele sacre ale Mărășeștilor, unde palpită visul atâtor eroi anonimi, eroi al căror nume s-a metamorfozat în genericul Patriei, și tot aici se întoarce, întru reprimenire, gloria Albei Iulia, când sângerează sub loviturile vrăjmașiei și ale vânzării de frate.

Ca și în anii precedenți, și în acest an, de Ziua Națională a României, la Mausoleul de la Mărășești au fost depuse coroane de flori. Ele au împrejmuit zidurile sacre ca un brau binecuvântat de lumină. Dar această lumină n-a mai avut cum să pătrundă înăuntru, lângă pietrele tombale adăpostind osemintele eroilor noștri. Vitregia

vremii de față face ca Mausoleul să devină, încet, încet, o ruină. În urmă cu câțiva timp, am văzut cu ochii mei cum... ploaia în Mausoleu. Cupola lui s-a degradat într-atâta, încât inscripțiile de aici cu greu mai pot fi descifrate, candelile se sting în bătaia vântului și dacă n-ar fi evlavia localnicilor, acest simbol al veșniciei românești ar fi pusuit. Cei mai înalți demnitari ai Țării din ultimii zece ani au venit aici, au fost avertizați asupra suferinței Mausoleului, au promis marea cu sarea și o dată plecați, duși au fost.

A rămas ploaia să pătrundă mai departe în Mausoleul de la Mărășești! Din nimicnicia noastră, căreia totul îi pare trecător, „în tranziție”, chiar să nu se ridice nimeni care să-și pună sufletul și trupul stavilă celei mai odioase dintre profanări? Să se adeverească, oare, acel zvon, căzut ca un blestem de moarte, cum că guvernarea României, pentru care „istoria nu ține de foame”, intenționează să vândă terenurile din jurul Mausoleului unei firme străine venite anume în aceste locuri pentru fabricarea cleiului din ouse?

Mihai IORDĂNESCU

Permanențe românești

În dimineața zilei de 19 noiembrie 1919 se stingea din viață, la București, în locuința din strada Visarion, scriitorul Alexandru Vlahuță. Casa se păstrează și astăzi, în urmă cu cinci ani așezându-se o placă menită să aducă aminte că aici și-a aflat adăpost, după întoarcerea din refugiul primului război mondial, unul din scriitorii care timp de patru decenii se bucurase de o recunoaștere publică însemnată, ca și de prețuirea unor critici și scriitorii de primă însemnatate.

Locuința este una modestă, de-a dreptul săracă și dovedește împrejurările ultimilor săi ani, care nu erau deloc demne de invidiat. Dimpotrivă. Nu era un om în vârstă. Adică trecuse de șaiszeci și unu de ani, pe care îi împlinise în ziua de 5 septembrie.

Cu el destinul marii generații, afirmată în anii șaptezeci ai secolului trecut, se încheia. Din păcate, prematur. Mihai Eminescu se sfârșise la treizeci și nouă de ani, iar în ultimii șase viața lui numai viață nu fusese. La sfârșitul aceluiași an, încheia, pentru totdeauna, ochii Ion Creangă. Și chiar dacă I.L. Caragiale va trăi mai mult, nu va mai trăi decât câteva luni după ce în ianuarie 1912 împlinise șase decenii de viață. Iar în 1918, Coșbuc și câteva ceasuri după el, Delavrancea, încetau și ei din viață. Cu un an înainte, în 1917, încetase din viață cel ce fusese îndrumătorul lor, cel ce le citise lucrările, publicându-le în „Convorbiri literare”, cea dintâi revistă literară a timpului, ceea ce echivala cu o adevărată consacrară, invitându-i să citească în cenaclul „Junimii”: Titu Maiorescu.

Cu moartea lui Alexandru Vlahuță, din această strălucită generație mai rămânea în viață Ioan Slavici, cel care avea să plătească o credință în contratimp cu istoria poporului său.

Putem spune că Alexandru Vlahuță încheia, acum când România Mare devenise o realitate, când, lui singur, din această generație, îi fusese dat să se bucure de izbânda unui vis, un capitol al literaturii române.

Dar, în ultimele sale luni de viață, el avea să primească, în căsuța modestă din strada Visarion, vizita unui tânăr poet. A unui poet ardelean care îi aducea primul său volum de versuri: *Poemele luminii*.

Tânărul în vârstă de douăzeci și patru de ani se numea Lucian Blaga, volumul său de poezie, care avea să marcheze o înnoire revoluționară a literaturii românești, intrarea ei pe făgașul modernității nu se situa în descendența versului lui Vlahuță. Și totuși, Vlahuță era unul din cei câțiva pe care îi caută în București, aducându-i astfel omagiul primei sale cărți. Pe patul suferinței, cel ce scrisese *Unde ni sânt visătorii* are cuvinte pline de încurajare pentru tânărul din Ardeal. Îi invită a doua zi ca să-i prezinte câțiva scriitori – toți tineri ca și el – din București. Și astfel, datorită lui Vlahuță, care a participat la întâlnire stând în patul unde era ținut de boala ce

nu peste multă vreme avea să-l răpună, Lucian Blaga avea să-i cunoască pe câțiva din cei ce îi vor fi prieteni: Nichifor Crainic, Vasile Voiculescu, Tudor Vianu.

Întâlnirea lor este simbolică nu numai pe plan emoțional, ci și pe cel al semnificațiilor istoriei culturii române. Se dovedește încă o dată că începutul făcut de Eminescu prin *Epigonii* nu a fost o excepție. Și anume că toți cei ce au înnoit din temelii literatura noastră, toți cei ce i-au conferit un nou curs, toți cei ce au scris altfel decât se scrisese până la ei, nu au fost iconoclaști, nu au pornit la drum sfărâmând tot ce a fost înaintea lor, nu au tăiat punțile cu trecutul. Dimpotrivă. Și gestul lui Lucian Blaga față de Vlahuță este caracteristic în acest sens.

dominată de epigonismul eminescian. Conferința „Curentul Eminescu și o poezie nouă” – conferință ținută la Ateneul Român, la sfârșitul căreia avea să citească poezia *Unde ni sânt visătorii*, reprezintă un moment în istoria literaturii române prin justetea observațiilor critice.

Era, în același timp, prozatorul legat de o realitate socială și sufletească, a cărui sensibilitate a vibrat la „durerile lumii”, cum se intitula una din cele mai reprezentative nuvele ale sale. Lui îi datorăm apariția unei tipologii literare, și anume, drama intelectualului deza-măgit, decepționat, ceea ce istoria literaturii a definit cu un cuvânt și anume *învinsul*. Vlahuță a așezat destinul intelectualului în conexiune cu viața societății românești. Și tot el, în același timp cu prietenul său Delavrancea, avea să contureze tipul parazitului social, al profesorului pe diferite căi, care se înalță sfidând valorile autentice.

Om al atitudinilor demne – refuză să fie membru corespondent al Academiei, scrie în timpul războaielor țărănești poezia *1907 – Alexandru Vlahuță* a impus respect generațiilor care au venit după el. Stilul scrierilor sale se caracterizează printr-o aleasă corectitudine și prin plasticitate. Nu avea nimic afectat, nimic convențional.

De aceea, atunci când s-a aflat vestea morții lui, N. Iorga, pe care Vlahuță l-a prețuit de timpuriu, a venit cel dintâi la căpătâiul său: „Îl aflu foarte schimbat în odăița goală a casei modeste din strada Visarion, unde, venit din Câmpina cu totul sfărâmat, și-a petrecut ultimele zile. Pare așa liniștit cum este, tânăr, cu frumosul, bogatul păr negru pe care cei șaiszeci de ani abia îl stropiseră cu albul vârstei.

Ginerele lui, profesorul Ștefănescu, îmi spune că Vlahuță

unității naționale. La casa scriitorului au venit generalul Al. Lupescu, ministrul culturii din partea guvernului, Ștefan C. Ioan, din partea Ateneului și N. Iorga, din partea Academiei. În fața bisericii Visarion, situată în imediata apropiere a casei scriitorului, au vorbit criticul Mihail Dragomirescu din partea Societății Scriitorilor Români, Ștefan Ciobanu din partea Basarabiei, Alexandru Vaida-Voevod din partea Ardealului, Ion Nistor din partea Bucovinei, Gh. Costaforu din partea Asociației Presci.

Și nu-i lipsit de importanță să spunem că mulți oameni politici aflați la București pentru deschiderea Parlamentului României Mari au fost prezenți la funeraliile lui Alexandru Vlahuță, alături de scriitori, artiști plastici, savanți. Numele câtorva dintre ei este semnificativ: Iuliu Maniu, Al. Vaida-Voevod, Ștefan Cicio-Pop, I. Nistor, Miron Cristea, episcopul Caransebeșului, Ivan, episcopul Ardealului, Mihai Popovici, Pantelimon Halippa, Teodor Mihaly, Ștefan Ciobanu, Vasile Lucaci, Vasile Goldiș, Octavian Goga, Ion Bianu, Ion Simionescu, dr. S. Irimescu, Gheorghe Petrașcu, Iser, Gala Galaction, I. Al. Brătescu-Voinești, Ion Agârbiceanu, Ion Lușă, D. Kiriak și alții.

Era un omagiu pe care oameni reprezentativi ai țării îl aduceau celui ce avusese un rol important în istoria literaturii române. Pentru că o istorie literară obiectivă, științifică va așeza contribuția lui Alexandru Vlahuță în fluxul dezvoltării culturii noastre, relevându-i aportul la dezvoltarea unor genuri, precum a făcut în anul 1973 Șerban Cioculescu:

„Prozatorul era unul din cei mai buni de la sfârșitul secolului trecut. A debutat cu o siguranță, cu o limpezime și un simț al limbii dintre cele mai rare. Contemporanii nu s-au înșelat în această privință [...] Dar în ciuda opiniei lui Caragiale, s-a bucurat de cel mai mare succes de librărie al sfârșitului de veac [...] Prin virtuțile limbii, prin accentul sincerității, prin căldura convingerii, proza lui Vlahuță își câștigă o mare autoritate, fie că e vorba de impresii de călătorie (*România Pitorească*), scrieri de vulgarizare (*Din trecutul nostru*) sau critică plastică (*Pictorul N. Grigorescu*)”.

Acum, la 80 de ani de la încetarea din viață a celui ce a fost un scriitor, un animator și un om de o frumoasă alcătuire sufletească, se cuvine să ne aplecăm din nou asupra operei și a faptelor sale. Valorile lor nu se pot stinge deoarece aparțin unei ambianțe culturale românești pe care el a definit-o prin scrisul său.

80 de ani de la trecerea în eternitate

ALEXANDRU VLAHUȚĂ

O înaltă conștiință patriotică

Valeriu RÂPEANU

Ce ne prezenta Alexandru Vlahuță atunci, în 1919?

Era, mai întâi, poetul care se situase în conul de lumină al liricii eminesciene. O mărturisise, de la început, într-o scrisoare către Titu Maiorescu. Vroia – spunea el – „să facă în mic” ceea ce „Eminescu făcea în mare” și într-una din primele sale poezii făcea publică această admirație neșarmurită, în poezia *Lui Eminescu*.

De aceea unele din poeziile sale sunt tributare poetului cu care a fost prieten, pe care l-a însoțit în zilele lui senine, în cele triste, în cele înnegurate. Despre care avea să lase prețioase amintiri. Dar aceste poezii, cu un pronunțat caracter didactic și chiar cu o anume notă retorică, nu trebuie să ne facă să uităm faptul că Vlahuță a fost un poet autentic, realizat în *Sonetele* sale, unde meditează asupra trecerii timpului, în care cânta dragostea izbăvitoare, în care dă glas unor sentimente de plenitudine sufletească.

Lirica lui conține versuri vibrante, versuri în care trăiește un suflet zbuciumat. Lui îi datorăm cel dintâi diagnostic al atmosferei literare de la sfârșitul secolului,

Era ziaristul, cel care a scris numeroase articole pline de nerv și de curaj, până în ultimele zile ale vieții sale, care a înființat reviste și ziare, care a dovedit curaj și fermitate. A dat, cum spunea Tudor Vianu, literaturii române tonul etic și, mai ales, în partea a doua a vieții, o notă moralizatoare se accentua în scrisul său. Prieten cu cei amintiți și nu numai cu ei, ne-a lăsat despre scriitori și artiști (să nu uităm cartea sa dedicată pictorului N.I. Grigorescu de care s-a apropiat cu sentimente de căldă și nedesmințită afecțiune) mărturii importante care nici astăzi nu și-au știrbit valoarea.

și-a primit sfârșitul firesc, cu seninătatea unui sfânt. Vorbea de moartea care se apropie cu calmul celor vechi, afirmând cu tărie că n-are de ce se muștra și nu se teme de dânsa.

Respectul de care se bucura se vădește și prin faptul că imediat după N. Iorga a venit să se închine în fața corpului neînsulețit, președintele Consiliului de Miniștri, generalul Arthur Văitoianu.

Deși, în mod oficial, lui Alexandru Vlahuță nu i s-au făcut funeralii naționale, înmormântarea sa a luat proporții neobișnuite, fiind o adevărată manifestare a solidarității și

REVISTA

OPINIA națională

Director:
Prof.univ.dr.
Aurelian BONDREA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Telefon: 330-40-40/interior182
Revista OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Revista se poate procura prin abonament la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Costul unui abonament trimestrial este de 8.400 lei.

De asemenea, solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa:
Fundatia "România de Măine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972-B.C.R.-S.M.B.
ISSN 1221-4019

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI "ROMÂNIA DE MĂINE"